

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu magistarskog rada Sandre Bijelić

**„OBRAZOVANJE ZA RAZLIČITOST U PRVOM CIKLUSU OSNOVNE
ŠKOLE – STUDIJA SLUČAJA: OŠ „MILIJA NIKČEVIĆ“ I OŠ „JAGOŠ
KONTIĆ” “**

I Z V J E Š T A J

Sandra Bijelić, studentkinja postdiplomskih studija *Inkluzivno obrazovanje* na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je magistarski rad na temu „*Obrazovanje za različitost u prvom ciklusu osnovne škole – Studija slučaja: OŠ “Milija Nikčević” i OŠ “Jagoš Kontić”*“.

Tema ovog rada je odobrena 12.12.2016. godine na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta i odabrana Komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: doc.dr Biljana Maslovarić (mentorka), prof. dr Tatjana Novović (predsjednica komisije) i prof.dr Veselin Mićanović (član komisije). Kandidatkinja je sa visokim ocjenama (B) položila ispite predviđene nastavnim planom i programom magistarskih studija obrazovne politike.

Nakon temeljnog pregleda rada, Komisija podnosi Vijeću Filozofskog fakulteta **izvještaj o kandidatu i radu.**

Problematika obrazovanja za različitost u prvom ciklusu osnovne škole, koju tematizuje ovaj magistarski rad, ima važne implikacije na podizanje kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada, a koji se odvija u osnovnim školama. U radu se sagledava spektar različitih pristupa primjene teorijskih komponenti u vaspitno-obrazovnom radu, u cilju prilagođavanja istog različitostima djece, a razmatra se mogućnost kreiranja odgovarajućih uslova za puni razvoj svakog djeteta, bez obzira na njegovu različitost.

Obrazovanje za različitost predstavlja suštinsku odrednicu vaspitno obrazovnog rada. Poštovanje različitosti svakog djeteta koje pohađa određenu školu, predstavlja sintezu interkulturalnog i antidiskriminatornog obrazovanja. Ono se odnosi na sve segmente vaspitno obrazovnog procesa: stručno usavršavanje učitelja/ica, školski program, metode podučavanja, interakcija učenika, radni materijali, kao i okruženje u kojem se znanje prenosi.

Na osnovu analize korišćene literature, S. Bijelić ukazuje na to da je rana intervencija tokom odrastanja djeteta od krucijalne važnosti za djetetov budući razvoj i razvoj njegove/njene interkulturalne ličnosti. Sva znanja i sve vještine koje dijete stekne tokom djetinjstva su baza za njegov kasniji samostalan razvoj i njegovo napredovanje u društvenim okolnostima u kojima egzistira. S. Bijelić ističe da porodica, pored škole kao bitnog činioca razvoja interkulturalne ličnosti, ima veliki uticaja na razvoj interkulturalne osjetljivosti djeteta. Takođe ističe da je veoma važna integracija djece iz marginalizovanih i osjetljivih grupa, a da bi se integracija uspješno sprovela neophodno je da svi akteri školskog života preuzmu aktivniju ulogu. Smatra da je za integraciju djece RE populacije, zbog jezičkih, socijalnih, kulturnih i drugih diferentnosti u odnosu na većinsku populaciju, veoma važno poznavanje konteksta RE zajednice i potreba koje djeca ove populacije, kao i sva druga djeca, prirodno unose i u obrazovni sistem.

S. Bijelić zaključuje da je vaspitno obrazovni rad u prvom ciklusu osnovne škole osnov sticanja znanja i vještina u ranim godinama života, što uporedo gradi vrijedonosni sistem djeteta kao individue i zbog čega je rana intervencija u procesu osnovnog obrazovanja veoma važna karika za budući razvoj djetetove ličnosti. Navodi da se izgradnjom pojedinačnih vrijedonosnih sistema gradi i društveni sistem u cjelini.

U nastavku, S. Bijelić opisuje interkulturalni pristup u vaspitno obrazovnom procesu, pri čemu je akcenat stavila na organizaciju timskog rada učenika, kao obliku rada koji postiže učenike na saradnju, razvijanje osjećaja vlastite vrijednosti i kritičkog mišljenja.

Magistarska teza S. Bijelić predstavlja nov i originalan rad usmjeren na problematiku koja je u našim okvirima nedovoljno istražena, iako dosta očita i primjetna, pa u tom smislu i predstavlja istraživački izazov. Naime, istraživanje koje je kandidatkinja realizovala za potrebe ovog rada ima vrijednost, zbog toga što je samo istraživanje doprinijelo stvaranju obuhvatnije empirijske slike, zbog posmatranja osnovnoškolskog sistema obrazovanja sa aspekta učitelja/ca zaposlenih u osnovnoj školi, aspekta učenika kako većinskog tako i romske i egipćanske (RE) populacije. Istraživanje je sveobuhvatnije samim tim što nije utemeljeno samo na impresijama i pretpostavkama, već predstavlja validan osnov odnosa pripadnika/ca većinske populacije prema djeci RE populacije koja pohađaju osnovnu školu. Kroz ovo istraživanje prikazan je dvojak stepen prihvatanja RE populacije od strane većinskog stanovništva, s obzirom da je istraživanje rađeno u školi koju pohađa RE populacija, i u školi u kojoj nema pripadnika iz RE populacije. Budući da je riječ o izrazito važnom području inkluzivnog obrazovanja u pogledu inkluzije djece RE populacije, koja umnogome zavisi od odnosa drugih prema njima, istraživanje ovakvog tipa smatramo vrijednim jer može doprinijeti unapređivanju nivoa i kvaliteta inkluzivnosti RE djece u osnovnoškolski sistem, te time i društva uopšte.

Magistarska teza kandidatkinje Sandre Bijelić napisana je na 103 stranice teksta (sa proredom 1.5), standardnog formata A4. Iz perspektive tehnike i metodologije naučnog rada, teza zadovoljava neophodne akademske standarde u pogledu strukturnog i kompozicionog uobličenja osnovnog sadržaja. Rad je adekvatno koncipiran i strukturisan, a napisan je uz poštovanje relevantnih naučno-metodoloških načela. Pristup raznorodnoj literaturi je funkcionalan i dinamičan. Osim tekstualnog dijela, rad sadrži i 37 tabela, 40 histograma, 4 priloga i 45 bibliografskih referenci. Metodološki posmatrano, u radu je upotrijebljeno više savremenih naučnih pristupa u rasvjetljavanju date problematike, i to racionalno-deduktivni, empirijsko-induktivni i matematičko-statistički.

Rad je formalno struktuiran kroz sljedeće kompozicione cjeline:

- Izvod rada
- Abstract (na engleskom jeziku),
- Sadržaj

- Teorijski pristup rada (str.10-44)
- Metodološki dio rada (str.45-52)
- Rezultati kvantitativnog istraživanja i obrada i interpretacija podataka prikupljenih kvantitativnim istraživanjem (str.53-97)
- Zaključak (str.98-100)
- Literatura (str.101-103)
- Prilozi

U **Uvodu** rada kandidatkinja naglašava značaj fokusirane problematike, polazeći od položaja RE populacije u Crnoj Gori, odnosno o njihovom položaju u osnovnom obrazovanju. Kandidatkinja navodi da obrazovanje predstavlja proces koji omogućava prevazilaženje socijalne isključenosti, kao i da se obrazovanje za različitost smatra imperativnom današnjice

U radu kandidatkinja daje sintetičan pregled ključnih tema/sadržaja koje razvija u svom radu i rezime-konotaciju koja nas upućuje u sve aspekte u oblikovanju same magistarske teze.

U **prvoj tematskoj cjelini – Položaj RE populacije u Crnoj Gori**, S. Bijelić opisuje prisutnost i društveno – ekonomsko - kulturni položaj RE populacije u Crnoj Gori. U ovom dijelu rada analizira kolika je učestalost pohađanja osnovnog obrazovanja od strane RE učenika, pri čemu ističe barijere koje se javljaju u obrazovanju ove manjine. Takođe ističe značaj obrazovanja učenika pripadnika RE populacije.

U okviru **druge tematske cjeline – Porodica kao mogući izvor predrasuda o RE populaciji**

S. Bijelić, analizira uticaj sredine, prije svega porodice na formiranje ličnosti djeteta. Kandidatkinja navodi da dijete uči oponašanjem, tj. učenje po modelu i na taj način usvajaju obrasce ponašanja. Dakle, prema riječima S. Bijelić, ukoliko model ima razvijen (anti)diskriminatoran stav prema pripadnicima RE populacije, taj stav će se odraziti i na dijete. Kandidatkinja navodi da pored škole i porodica igra značajnu ulogu u razvoju ličnosti djeteta.

U okviru **treće tematske cjeline - Multikulturalna škola**, kandidatkinja vrši komparaciju između multikulturalne i interkulturalne škole. Takođe opisuje razvoj multikulturalne škole prema interkulturalnoj školi. Ističe značaj kompetentnosti učitelja, kao glavnog faktora u razvoju interkulturalne škole, samim tim i zajednice. U ovom djelu su analizirane faze razvoja koje pojedinac prolazi prilikom izgradnje interkulturalnog identiteta.

U okviru četvrte **tematske cjeline – Interkulturalne metode**, kandidatkinja navodi način na koji se može organizovati nastava u duhu obrazovanja za različitost. S. Bijelić je pri izradi ovog rada stavila akcenat na organizaciju timskog rada učenika, koji kako ona smatra djeluje i na vaspitni kao i na obrazovni zadatak, tj. ukupan kurikulum u školi.

U **Metodološkom okviru rada**, precizno je definisana sva aparatura jednog istraživačkog projekta: problem i predmet, cilj i zadaci, istraživačke hipoteze, varijable, metodološki pristup u radu, te karakter i značaj samog istraživanja. Precizira se populacija i uzorak, upotrijebljene metode, tehnike i instrumenti, kao i način obrade podataka. Na osnovu odabranog problema, predmeta i definisanog cilja i zadataka, postavljena je glavna hipoteza, od koje se pošlo u radu – *Učitelji rijetko i na neadekvatan način realizuju timski /grupni rad učenika u I ciklusu osnovne škole, što negativno utiče na socijalizaciju RE učenika.*

Istraživanje je realizovano na uzorku od 297 ispitanika (280 anketiranih učenika, od čega je 36 učenika učestvovalo je u fokus grupi, 17 učitelja, i opserviran je učionički ambijent u 14 radnih jedinica u navedenim osnovnim školama).

Nakon obrade i analize prikupljenih rezultata, istraživanjem je djelimično potvrđena glavna početno projektovana hipoteza.

U dijelu rada **Interpretacija i obrada rezultata** detaljno su prikazani rezultati obrade prikupljenih podataka, a na temelju toga radena je i detaljna analiza prikupljene empirijske evidencije, prema postavljenim zadacima istraživanja.

Slijedi **Zaključak**, u koje kandidatkinja predstavlja svojevrstu sintezu teorijskih postavki i istraživačkih nalaza rada. Ova cjelina je posvećena diskusiji ukupnih rezultata i organizovana je oko postavljenih vodećih istraživačkih pitanja/zadataka. U ovom dijelu su istaknuti izazovi/problemi koji se javljaju u obrazovnoj praksi prilikom realizacije

timskog rada, koje je potrebno dodatno unaprijediti, kako bi smanjili stepen, učestalost, eksplicitnih i implicitnih stereotipija u vaspitno obrazovnom procesu.

Rad je u sadržajnom pogledu inovativan, analitičan, sa mnoštvom suptilnih zapažanja autora. Rezultati istraživanja koje je kandidatkinja sprovela i na njima zasnovana diskusija, ukazuju na duboko promišljanje kandidatkinje na temu izgradnje i primjene modela za obrazovanje različitosti u prvom ciklusu osnovne škole. Kandidatkinja, na kraju rada, jasno ukazuje na značaj ove teme, značaj ovog rada, i uopšte praktične primjene teorijskih zaključaka, navodeći da stavovi učitelja čine značajan faktor u razvoju interkulturalne osjetljivosti kod sve djece, te time i vaspitno-obrazovne klime u odjeljenju/školi. Takođe navodi da kvalitet obrazovnog rada predstavlja nezamjenjiv uslov za razvoj interkulturalne osjetljivosti, putem koje nove generacije mogu mijenjati/smanjiti stepen stereotipa i predrasuda, pri čemu se očekuje i puni doprinos cjelokupnog društva u tom pravcu.

Kandidatkinja u radu ističe važnost osnovnoškolskog sistema vaspitanja i obrazovanja kao neizostavno važne karike u pravcu izgradnje interkulturalne osjetljivosti, zasnovane na multikulturalnim osnovama, rad koji podstiče razvoj i ulogu djeteta da na konstruktivistički način, postane puni posrednik, i da dodatni impuls ukupnoj integraciji vaspitno obrazovnog procesa.

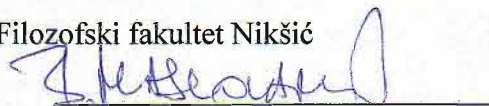
Na osnovu iznijetog, Komisija konstatuje da magistarski rad kandidatkinje Sandre Bijelić, *“Obrazovanje za različitost u prvom ciklusu osnovne škole – Studija slučaja: OŠ “Milija Nikčević” i OŠ “Jagoš Kontić”* ispunjava naučne normative koji važe za magistarske teze, te stoga predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, jun 2017.g.

Komisija

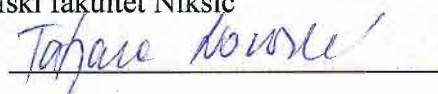
doc.dr Biljana Maslovarić, mentorka

Filozofski fakultet Nikšić



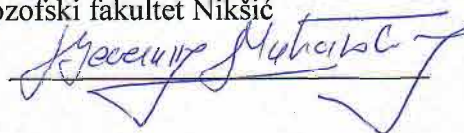
prof. dr Tatjana Novović, predsjednica

Filozofski fakultet Nikšić



prof. dr Veselin Mićanović, član

Filozofski fakultet Nikšić



UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO:			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST